

Raadsbrief

Datum 27 maart 2024

Onderwerp Uitkomsten inspiratiereis Climate Campus
Versienummer 1

Portefeuillehouder Arjan Spaans

Samenvatting

Met deze raadsbrief informeren wij u over de eerste opbrengsten van de inspiratiereis voor Climate Campus.

Klimaatadaptatie is niet alleen een (water)technisch vraagstuk maar vraagt om brede maatschappelijke innovatie. Climate Campus is de katalysator daarvoor en activeert overheden, ondernemers, onderzoekers, onderwijsinstellingen en maatschappelijke initiatieven om samen te werken aan de transformatie van de stad en samenleving op weg naar een klimaatrobuust en veerkrachtig Zwolle.

Dat doen we aan de hand van zeven bouwstenen. De inspiratiereis was een verkenning voor de bouwstenen "Klimaat bezoekerscentrum", "Klimaat Experience" en "Innovatiecluster Klimaat" en bracht het reisgezelschap naar verschillende voorbeelden in Vejle (Denemarken) en Bremerhaven / Oldenburg (Duitsland). Na de reis is in werksessies met partners opgehaald wat voor Zwolle een passende invulling kan zijn voor een "Klimaatbezoekerscentrum", Klimaat Experience" en "Innovatiecluster Klimaat". Dat heeft een veelheid aan ideeën opgeleverd, waarvan een aantal reeds wordt uitgevoerd.

Er is veel potentie om in het Innovatiedistrict Spoorzone een praktisch en realistisch begin te maken met een bezoekerscentrum: een bio-based "Testhouse" met inforuimte en een inspiratietuin. Voor de Klimaat Experience worden bestaande klimaat routes, plekken en verhalen centraal ondergebracht in een web/app. Het Innovatiecluster Klimaat begeeft zich op het snijvlak Klimaat / Digitalisering en maakt een begin met een "Digital Delta Twin". De komende maanden worden de eerste opbrengsten nader verkend en uitgewerkt met de diverse partners. In 2024 wordt voor het project LIFE IP Klimaatadaptatie een voorstel voor de invulling van de volgende fase van Climate Campus opgeleverd (2025 e.v.). De nieuwe Regiodeal biedt kansen voor (mede)financiering van de vervolgfase van Climate Campus.

Datum 27 maart 2024

Bijlagen

1. Climate Campus deel 1: Denk- en werkwijze
2. Climate Campus deel 2: Voorbeelden in de praktijk
3. Deelnemerslijst Inspiratiereis
4. Inspiratiemagazine
5. Werkplan 2024

Openbaarheid

- ☒ Openbaar
☐ Geheim

Wij stellen u voor kennis te nemen van:

- De eerste uitkomsten van de inspiratiereis
- Vervolgstappen

Datum 27 maart 2024

Inleiding

De klimaatverandering zet door en is inmiddels merkbaar in de maatschappij. Klimaatverandering vraagt om een transformatie van de stad en samenleving naar een klimaatrobuust en veerkrachtig Zwolle: een complexe opgave waarbij de huidige manier van (samen)werken niet meer voldoet.

Klimaatadaptatie gaat verder dan het vinden van technische oplossingen voor een watervraagstuk. Klimaatadaptatie vraagt om een brede maatschappelijke innovatie. Climate Campus is de katalysator voor maatschappelijke innovatie gericht op het versnellen van klimaatadaptatie in Zwolle. Climate Campus activeert overheden, ondernemers, onderzoekers, onderwijsinstellingen en maatschappelijke initiatieven om samen te werken aan de transformatie van de stad en samenleving op weg naar een klimaatrobuust en veerkrachtig Zwolle.

De ontwikkeling van Climate Campus wordt sinds 2021 gefinancierd vanuit Regiodeal Zwolle (tot en met 2023) en EU project LIFE IP Klimaatadaptatie (tot en met 2024), met gemeente Zwolle als co-financier. De rol van katalysator is op dit moment primair ondergebracht bij gemeente Zwolle, als eindverantwoordelijke voor de verkregen subsidies. De bijhorende activiteiten worden in samenwerking met andere partners in het ecosysteem uitgevoerd.

Eén van de activiteiten voor Regiodeal Zwolle en LIFE IP Klimaatadaptatie is het verkennen of en op welke manier een "Klimaatbezoekerscentrum", Klimaat Experience" en "Innovatiecluster Klimaat" kunnen bijdragen aan de transformatie van de stad en samenleving, op weg naar een klimaatrobuust en veerkrachtig Zwolle. Als onderdeel van die verkenning zijn partners in juni 2023 op inspiratiereis gegaan en heeft een aantal werksessies plaatsgevonden.

Met deze raadsbrief informeren wij u over de eerste opbrengsten van de inspiratiereis voor Climate Campus, de achtergronden daarvan en wat de vervolgstappen zijn. Afhankelijk van de uitkomsten van de vervolgstappen komen wij bij u terug ter informatie of besluitvorming.

Kader

- Zwolse Adaptatie Strategie
- Regiodeal Zwolle – project Climate Campus
- LIFE IP Klimaatadaptatie – project Climate Campus

Kernboodschap

Climate Campus is de katalysator voor deze maatschappelijke innovatie gericht op het versnellen van klimaatadaptatie in Zwolle. Dat doen we door te bouwen aan een ecosysteem waarin overheden, ondernemers, onderzoekers, onderwijsinstellingen en maatschappelijke initiatieven samenwerken. Voor de invulling van de bouwstenen "Klimaat Experience", "Klimaat bezoekerscentrum" en "Innovatiecluster" zijn 25 organisaties op inspiratiereis gegaan, hebben werksessies plaatsgevonden en zijn diverse ideeën al opgepakt, zoals een experience in en door de stad en de ontwikkeling van een digital delta twin. Als belangrijkste vervolgstap wordt verkend of we in het Innovatiedistrict Spoorzone een praktisch en realistisch begin kunnen maken met een bezoekerscentrum: een bio-based "Testhouse" met inforuimte en een inspiratietuin voor inwoners.

Datum 27 maart 2024

Toelichting

1 *Achtergrond en geschiedenis van Climate Campus en de rol van gemeente Zwolle*

Onze uitdaging is om onze stad en samenleving weerbaar en veerkrachtig te maken tegen overstroming, extreem weer (stortbuien, droogte, hitte) en op langere termijn tegen de gevolgen van zeespiegelstijging en het smelten van gletsjers die onze rivieren voeden.

Deze uitdaging gaat verder dan het vinden van technische oplossingen voor een watervraagstuk. Klimaatverandering vraagt om een transformatie van de stad en samenleving naar een klimaatrobuust en veerkrachtig Zwolle. Er zijn nieuwe manieren van samenwerken, nieuwe kennis en kunde, nieuwe producten en diensten en een (nieuwe) passende rol van de overheid nodig. Kortom: klimaatadaptatie vraagt om maatschappelijke innovatie. Zie voor een korte toelichting op maatschappelijke innovatie het korte filmpje <https://vimeo.com/46425373>

Dat gaat niet vanzelf. Voor maatschappelijke innovatie is een krachtig ecosysteem nodig van samenwerkende overheden, ondernemers, onderzoekers, onderwijsinstellingen en maatschappelijke initiatieven. De overheid heeft een belangrijke rol bij maatschappelijke innovatie: het wegnemen van belemmeringen in het ecosysteem, het stimuleren van maatschappelijke innovatie als doel en middel en (mee)bouwen aan een ecosysteem die partijen samenbrengt. Vanuit die rol is gemeente Zwolle in 2017 initiatiefnemer geweest van Climate Campus. Climate Campus is de katalysator voor deze maatschappelijke innovatie voor klimaatadaptatie. Voor meer achtergrond informatie over de denk- en werkwijze van Climate Campus verwijzen wij u naar de bijlage “Climate Campus- deel 1; denk- en werkwijze”. Voor voorbeelden hoe wij dit in de praktijk toepassen verwijzen wij u naar de bijlage “Climate Campus – deel 2: Voorbeelden in de praktijk”.

Als gemeente stimuleren we de ontwikkeling van het ecosysteem, waarbij we eigenaarschap bij andere partijen activeren. Daarvoor hebben we subsidie aangevraagd. Zowel vanuit Regiodeal Zwolle – project Climate Campus als EU LIFE IP Klimaatadaptatie hebben we subsidie ontvangen, respectievelijk € 370.000,- en € 546.445,-. Dit werd voor de jaren 2021 tot en met 2024 de belangrijkste financiering voor de ontwikkeling van Climate Campus. Gemeente Zwolle is eindverantwoordelijk voor deze subsidie projecten en bijbehorende activiteiten en planning.

Vanuit de gemeente Zwolle werkt een team onder de “vlag” Climate Campus met externe partners samen aan de verdere ontwikkeling van het ecosysteem en de noodzakelijke maatschappelijke innovatie.

Datum 27 maart 2024

2 *Bouwstenen voor maatschappelijke innovatie voor klimaatadaptatie*

Maatschappelijke innovatie beslaat veel partijen, thema's, processen en activiteiten. Om het zoveel mogelijk te structureren werken we op dit moment met 7 ecosysteem bouwstenen die daarin houvast bieden.

- **Netwerkplatform:** versterken van de (netwerk)samenwerking door samenkomst, nieuwsbrieven, kennisuitwisseling, etc.
Interessant voor: alle partijen in het ecosysteem.
- **Klimaat Academie:** ontwikkeling van kennis, oplossingen en vaardigheden (technisch, financieel, governance, etc)
Interessant voor: onderzoeks- en onderwijsinstellingen (onderzoek, studentenopdrachten), overheden (kennisbehoefte)
- **Innovatieclusters:** ontwikkeling en naar de markt brengen van nieuwe technologie, producten en diensten voor klimaatadaptatie.
Interessant voor: ondernemers (productontwikkeling, arbeidsmarkt), onderzoeks- en onderwijsinstellingen (R&D) en innovatiedistricten.
- **Living Labs:** in de praktijk toepassen, testen en verbeteren van (nieuwe) kennis, oplossingen, producten en diensten en uit de praktijk ophalen van data, kennis, ervaring en behoeftes.
Interessant voor: alle vernieuwers binnen het ecosysteem, inclusief bottom-up initiatieven, die willen leren van de praktijk. Deze bouwsteen omvat ook de bewonersinitiatieven en bedrijventerreinen.
- **Verblijf:** gelegenheid voor fysieke ontmoeting en samenwerking, broedplaatsen.
Interessant voor: in potentie alle partijen in het ecosysteem.
- **Klimaat Experience:** versterken van "Sense of Place" door verbeelding en beleving.
Interessant voor: overheden (bewustwording), creatieve sector (kunst en vormgeving), leisure (attractie), ICT (digitale technologie als AR / VR).
- **Bezoekerscentrum:** ontvangst- en informatiepunt voor inwoners, toeristen en andere belangstellenden met een toelichting op de opgave, wat doet de overheid, wat kun je zelf, startpunt voor verschillende (klimaat) expedities / things to do.
Interessant voor: overheden (informerend, bieden van handelingsperspectief), ondernemers (etalage producten en diensten).

3 *De inspiratiereis*

Op 7 en 8 juni vond een inspiratiereis plaats naar Klimahaus Bremerhaven / Digital Cave Oldenburg (D) en Ökolariet / Resilience House - Dandy businesspark Vejle (DK). Aanleiding voor de inspiratiereis is de verdere ontwikkeling van Climate Campus en Spoorzone. Het doel van de reis was een verkenning naar de wenselijkheid en mogelijkheden voor een "klimaat experience", "bezoekerscentrum klimaat" en "innovatiecluster", als onderdeel van Climate Campus en Spoorzone.

In Vejle zijn we ontvangen door de ambassadeur in Denemarken. Vervolgens hebben we Dandy businesspark en Ökolariet bezocht. Dandy businesspark is een innovatiecluster voor duurzaamheid en digitalisering. Ökolariet is een bezoekercentrum voor duurzaamheid. De dag erna hebben we een kijkje genomen bij het Klimahaus in Bremerhaven (een grootschalige klimaat attractie) en de "Digital Cave" van Jade Hochschule in Oldenburg, met Virtual Reality en Augmented Reality technologie. Voor een

Datum 27 maart 2024

terugblik op de reis verwijzen wij naar de “aftermovie” op <https://youtu.be/w78L12muBzE?si=szHDTbjl8lvvq9n1>

4 Opbrengsten van de inspiratiereis

De reis is vooral als inspirerend ervaren. Een experience center in combinatie met een bezoekerscentrum wordt (in verschillende vormen) als kansrijk gezien en belangrijk voor de regio / stad. In een aantal vervolgsessies is opgehaald welke ideeën er leven voor de invulling ervan.

De belangrijkste inzichten van de reis en werksessies zijn:

- Een groeimodel voor de verschillende bouwstenen is het meest kansrijk: niet in één keer een enorme attractie of centrum: klein concreet en op korte termijn beginnen en waar wenselijk en haalbaar uitbouwen
- Een experience moet ook beleefbaar zijn in en om de stad (niet alleen op één centrale plek).

De opgehaalde ideeën zijn gebundeld in een Inspiratiemagazine. Zie bijlage “Inspiratiemagazine”.

Een aantal ideeën is inmiddels (door derden) opgepakt:

- **Digital Delta Twin**
Voor het innovatiecluster is door Deltares direct een start gemaakt met een gezamenlijk Plan van Aanpak Digital Delta Twin. Gemeente Zwolle beschikt over een Digital Twin (een virtuele tweeling van onze fysieke stad). Een Digital Delta Twin beoogt eenzelfde virtuele tweeling, maar dan van onze delta: het water en bodemsysteem als onderlegger voor onze verstedelijkingsopgave in een veranderend klimaat. In de Digital Delta Twin zouden we verschillende scenario's willen simuleren en visualiseren.
- **Verkenning samenwerking klimaat UTwente / Hogeschool Windesheim / Regio Zwolle**
Kort na de inspiratiereis hebben Hogeschool Windesheim, regio Zwolle en gemeente Zwolle een bezoek gebracht aan het Climate Center van UTwente om verdere samenwerking te verkennen. Er is input gegenereerd voor de nieuwe Regiodeal en de samenwerking Regio Zwolle – UTwente - Windesheim.
- **Escape Room Klimaat**
The Great Escape ontwikkelt op dit moment aan een experience in de vorm van een mobiele escape room die op festivals en evenementen, buurtbijeenkomsten, bedrijfsuitjes e.d. kan worden ingezet.
- **Onderwijsvernieuwing**
Klimaat(adaptatie) is een opgave waarvoor veel verschillende vakgebieden moeten samenwerken. Er is behoefte aan transdisciplinair onderwijs waar ook WO-HBO-MBO samenwerken. Het SDG-lab van Windesheim is een springplank voor transdisciplinair onderwijs. Het lab wordt herdoopt tot Climate Lab. Artez heeft het concept “Studio No” ontwikkeld: een innovatieve onderwijsvorm waar WO-HBO-MBO vanuit wetenschap en de creatieve sector aan creatieve oplossingen werken voor maatschappelijke vraagstukken. Het Climate Lab en Studio No zijn ook onderling in gesprek om deze initiatieven te verbinden.
- **Web/app voor stadsexpedities klimaat**
In Zwolle en omgeving is veel te horen en te zien als het gaat om klimaatadaptatie. Van een reuzekolk op het stationsplein (die de water overlast in een naastgelegen wijk zoveel mogelijk beperkt) tot voorbeeldtuinen met een grote sponswerking en biodiversiteit en huizen die tevens fungeren als dijk.

Datum

27 maart 2024

Bovendien zijn er activiteiten met het thema klimaat zoals festivals, podwalks, podcasts, de Zwolse Tuin & Klimaatroute en klimaat escape rooms. De activiteiten, plekken en routes ontsluiten we in een web/app. Daarvoor recyclen en upgraden we de Hanzejaar app. Zo krijgen inwoners en bezoekers snel inzicht wat er te beleven en genieten valt. Via de app kun je je eigen expeditie vormgeven door routes uit te stippelen langs de verschillende plekken.

Maatschappelijk draagvlak & participatie

Primair vervult gemeente Zwolle de rol van katalysator voor (maatschappelijke) innovatie voor klimaatadaptatie. Vanuit die rol zijn we continue in overleg met verschillende partners om de samenwerking te bevorderen en de bouwstenen voor het ecosysteem verder ingevuld te krijgen. Dat sluit overigens niet uit dat gemeente Zwolle voor één of meer initiatieven in het ecosysteem ook partner of zelfs trekker is.

Afgelopen jaren is op meerdere momenten met partners gereflecteerd op de ontwikkeling van het ecosysteem en waar nodig bijgestuurd. Komend jaar (2024) wordt voor het project LIFE IP Klimaatadaptatie een voorstel voor de invulling van de volgende fase van Climate Campus opgeleverd, incl. benodigde financiën en capaciteit. In de eerste helft van 2024 worden daarvoor verschillende gesprekken met partners gevoerd.

De invulling van verschillende bouwstenen vindt eveneens plaats in samenspraak en samenwerking met partners. Dit vervolg is ook onderdeel van het uitvoeringsplan ruimtelijke adaptatie en brede klimaatadaptatie 2025-2028.

Communicatie

Communicatie vindt primair plaats vanuit Climate Campus. Vanwege de rol van katalysator kiezen we nadrukkelijk voor de afzender "Climate Campus" en niet gemeente Zwolle. Uitzonderingen daarop zijn uiteraard:

- Communicatie rondom projecten / activiteiten die gemeente Zwolle als individuele partner in het ecosysteem uitvoert (bijvoorbeeld vanuit ruimtelijke ontwikkelingen, beleid of beheer)
- Communicatie als eindverantwoordelijke voor de subsidies van Regiodeal of LIFE IP Klimaatadaptatie

Deze zullen via de reguliere communicatieadviseur verlopen.

Voor de communicatie activiteiten als katalysator is een (externe) communicatieadviseur beschikbaar en worden de kanalen van Climate Campus gebruikt, waaronder de website, nieuwsbrief en social media.

Financiën

De activiteiten voor de ontwikkeling van Climate Campus en verdere uitwerking van de bouwstenen "Klimaatbezoekerscentrum", Klimaat Experience" en "Innovatiecluster Klimaat" vallen binnen het EU project LIFE IP Klimaatadaptatie en zijn in 2024 gedekt. Voor de aanleg van de inspiratietuin is € 100.000,- beschikbaar binnen LIFE IP.

(Co)financiering van eventuele vervolgstappen na 2024 vanuit gemeente Zwolle worden voorgelegd via de perspectiefnota en begroting 2025 e.v.

Datum 27 maart 2024

Risico's

N.v.t.

Vervolg

Bouwsteen Bezoekerscentrum

Voor de bouwsteen bezoekerscentrum wordt verkend of in het Innovatiedistrict Spoorzone een Bezoekerscentrum kan landen. Het bezoekerscentrum bestaat uit een klimaat(test)huis en een inspirerende klimaattuin. We combineren de wens van Windesheim (een SMART testhouse), een centraal informatiepunt voor inwoners en de inspiratietuin die conform de afspraken in LIFE IP wordt gerealiseerd. Het wordt een demo- en testplek voor klimaatadaptieve maatregelen in en om het huis. Dat biedt inwoners van (regio) Zwolle handelingsperspectief, onderzoekers testmogelijkheden en ondernemers een etalage van hun innovaties. We verkennen de mogelijkheden voor een biobased tijdelijk en modulair paviljoen (o.a. met Lucas de Man) in het park van Wärtz en eventueel andere plekken in het Innovatiedistrict Spoorzone.

Voor aanleg en onderhoud van de inspiratietuin lopen verkennende gesprekken met Zone-college. De financiering lijkt haalbaar. Beoogde realisatie (indien het bezoekerscentrum daadwerkelijk daar kan landen): 2024 – 2025.

Bouwsteen Experience

De experience in en om de stad wordt inmiddels vormgegeven via de web/app met stadsexpedities klimaat. Voor een centrale experience / attractie worden gesprekken opgestart met o.a. KNMI (beleefbaar maken van de klimaatscenario's) en partijen als bijvoorbeeld NEMO.

Bouwsteen Innovatiecluster

Voor de bouwsteen Innovatiecluster zijn tevens verkennende gesprekken gevoerd met Green Village in Delft: een fieldlab voor verduurzaming. Op dit moment lopen twee verkenningen voor de potentie van innovatieclusters. Deze verkenningen lopen vanuit Innovatiedistrict Spoorzone en Alliantie SMART Zwolle. Climate Campus / klimaat wordt daarin meegenomen. Vervolgstappen voor de bouwsteen Innovatiecluster zijn afhankelijk van de uitkomsten van deze verkenningen. Of er potentie is voor een fieldlab hangt daar mede van af.

Uitvoeringsplan 2025 -2028

Het programma klimaatadaptatie is eind 2023 afgerond. 2024 is een overgangsjaar. Het werkplan klimaatadaptatie 2024 treft u in de bijlage "Werkplan 2024). Dit overgangsjaar gebruiken we om een nieuw uitvoeringsplan uit te werken voor de periode 2025-2028, gekoppeld aan de perspectiefnota en begroting. Daarin wordt ook de vervolgfase voor Climate Campus meegenomen.

In 2024 wordt binnen het project LIFE IP Klimaatadaptatie een voorstel gedaan voor de invulling van de volgende fase van Climate Campus (2025 e.v.). Dit maakt onderdeel uit van de meerjarige aanvraag vanuit de perspectiefnota voor ruimtelijke adaptatie en brede klimaatadaptatie 2025-2028. Dit loopt gelijk op met de begrotingscyclus, zodat college en raad een afweging kunnen maken ten aanzien van benodigde middelen. De nieuwe Regiodeal biedt aanknopingspunten voor (mede)financiering van de vervolgfase van Climate Campus.

Openbaarheid

Deze raadsbrief en bijbehorende bijlagen zijn openbaar.

voorstel

Zwolle

Datum 27 maart 2024

Burgemeester en wethouders van Zwolle,

burgemeester, Peter Snijders

secretaris, Dick Emmer